

Slovenská komisia Dejepisnej olympiády

**Obvodné kolo Dejepisnej olympiády pre ZŠ a 8-ročné gymnáziá
3. ročník, školský rok 2010/2011
Testové úlohy pre kategóriu E (7. ročník ZŠ a 2. ročník OG)**

Poznámka: otázky monotematickej časti sú označené*

1.* Na obrázku vidíte jeden z dôsledkov udalosti, ktorá sa hodnotí ako jedna z najtragickejších v dejinách Uhorska. Tiež sa označuje podľa historikov za prelomovú - končí sa ňou stredovek u nás.

- a) O ktorú udalosť ide?
- b) Čo presne zachytáva priložený obrázok?

2.* Udalosť, ktorá znamená koniec stredoveku u nás, predstavuje súčasne aj predel v oblasti umenia a kultúry. Odborníci ho považujú za pomyselnú hranicu medzi dvoma umeleckými slohmi na našom území. O ktoré dva slohy ide?

3.* Pri výrobe diel sa používala tzv. „tvrdá meď“. Pod akým názvom poznáme tento kov my?

4.* V 16. storočí prešla veľká časť obyvateľstva k protestantom. Tí však neboli jednotní, do Uhorska sa dostalo niekoľko prúdov protestantského vierovyznania .

- a) Ktoré dva prúdy, pomenované po svojich zakladateľoch, sa u nás najviac rozšírili?
- b) Čo majú spoločné anabaptisti, novokrstenci a habáni?

5.* Kráľ Svätej ríše rímskej od 13. storočia volilo sedem voliteľov.

- a) Ako sa nazývali?
- b) Patril medzi nich aj uhorský kráľ?

6.* V priebehu roka 1526 malo Uhorsko až troch kráľov. Ich podobizne sú na priložených obrázkoch.

A

B

C

- a) Uved'te mená týchto kráľov a prirad'te ich k správnejmu obrázku.
- b) Dvaja z týchto kráľov mali tituly panovníkov viacerých štátov. Uved'te, v ktorých (okrem Uhorska) vládli.

7.* Muž menom Aetiops zohral významnú úlohu v dejinách jedného zo slovenských hradov.

- a) V dejinách ktorého hradu sa spomína?
- b) Akú významnú úlohu Aetiops zohral?
- c) Akého pôvodu (národnosti) bol Aetiops?

8.* Rodák z Bardejova patril medzi najvýznamnejšie osobnosti protestantov na Slovensku v 16. storočí. Bol autorom zásad vierovyznania piatich východoslovenských miest.

- a) Ako sa volal?
- b) Vymenujte všetky spomínané východoslovenské mestá.

9.* Asi prvým robotom v dejinách bol golem. Podľa legendy ho mal vyrobiť rabín Loew za vlády panovníka, ktorý bol známy svojím záujmom o alchýmiu, umenie a zberateľstvo a okrem titulu uhorského a českého kráľa bol i druhým rímsko-nemeckým cisárom svojho mena.

- a) Ako sa volal spomínaný cisár?
- b) V ktorom meste žil rabín Loew? Išlo zároveň o hlavné sídlo tohto panovníka.

10.* V priebehu 17. storočia vypuklo v Uhorsku viacero protihabsburských povstaní.

- a) K uvedeným rokom napíšte meno vodcu daného povstania.
- b) Ktoré z týchto povstaní boli súčasťou tzv. 30-ročnej vojny?

11.* V roku 1663 sa jedna pevnosť na Slovensku stala predmetom celoeurópskeho záujmu a písali o nej noviny v mnohých krajinách. Dnes na mieste pevnosti existuje mesto.

- a) Ako sa volala táto pevnosť?
- b) Aký tvar mala táto pevnosť?
- c) Čo sa tam v uvedenom roku stalo?

12.* S gotickým kostolíkom v Ludrovej pri Ružomberku (na obrázku) je spojená povesť, podľa ktorej do jeho portálu (vchodu) sekali na pozdrav šľachtici šablami, po čom zostali v kameni hlboké ryhy. Tú najhrubšiu ryhu mal urobiť poľský kráľ Ján Sobieski vracajúci sa domov po veľkom víťazstve, ktoré privítala celá Európa.

- a) V ktorom roku a kde sa odohrala spomínaná bitka?
- b) Ako sa volal veliteľ porazenej armády?

13.* Na obrázku vidíte mincu z 18. storočia, ktorá sa používala na našom území. Ako sa nazývala?

14.* Prečítajte si ukážku z historického dokumentu a odpovedzte na nasledujúce otázky.

„Jeden každý Poddany od jedneho každého sedliackeho Domu anebo Gruntu povinnen bude svemu gruntovnemu Panu v jednom každem Tydny jeden cely Den, to jest od Vychodu až do Západu Slunce, s Dvoma dobytky a se svim Volom, Čas oračsky pak se svim Pluhem aneb svu Branu podle davnej a stalej Običaje tejto Dediny služiti...”

- a) Ako sa volal dokument, ktorý upravoval povinnosti poddaných voči zemepánom?
- b) Ktorý panovník uskutočnil v 18. storočí veľkú reformu v tejto oblasti?
- c) Čo znamená slovo *Grunt*, ktoré sa objavuje na dvoch miestach v ukážke?
- d) Koľko dní v týždni mali poddaní povinnosť pracovať podľa ukážky na panskom?

15.* Nájdite v osemsmierovke mená štyroch významných slovenských učencov 18. storočia.

W	R	U	B	O	R	T	K
P	L	A	N	T	Á	Á	D
I	E	N	U	T	L	I	Ú
O	B	K	N	O	L	N	S
M	U	E	N	R	O	A	N
I	T	R	S	A	K	E	L
A	E	A	H	A	R	B	A
B	S	Y	L	D	N	Á	F

16. Doplňte chýbajúce slová v nasledujúcich vetách.

- Prvým historicky doloženým vládcom predkov dnešných Slovákov bol v deviatom storočí**a**....., ktorý mal titul**b**..... . Dozvedáme sa o ňom z kroník, ktoré vznikli na území**c**..... ríše.

- V druhom najvýznamnejšom sídle Veľkej Moravy, ktorým bola**d**....., vládol tradične následník trónu. Okrem svetskej moci tu bolo aj centrum cirkevnej moci, keď na vrchu Zobor stál**e**..... a vzniklo tu aj biskupstvo.

17. Na obrázku vidíte jeden z typických ozdobných doplnkov oblečenia z čias Veľkej Moravy. Ako sa nazýva?

18. Mohli sa stretnúť? Prezrite si nasledujúce dvojice významných osobností a vyberte správnu odpoveď.

- a) Mojmír II. a uhorské knieža Gejza
- b) Kocel a Svätopluk (I.)
- c) Mojmír I. a arabský cestovateľ Ibn Rust

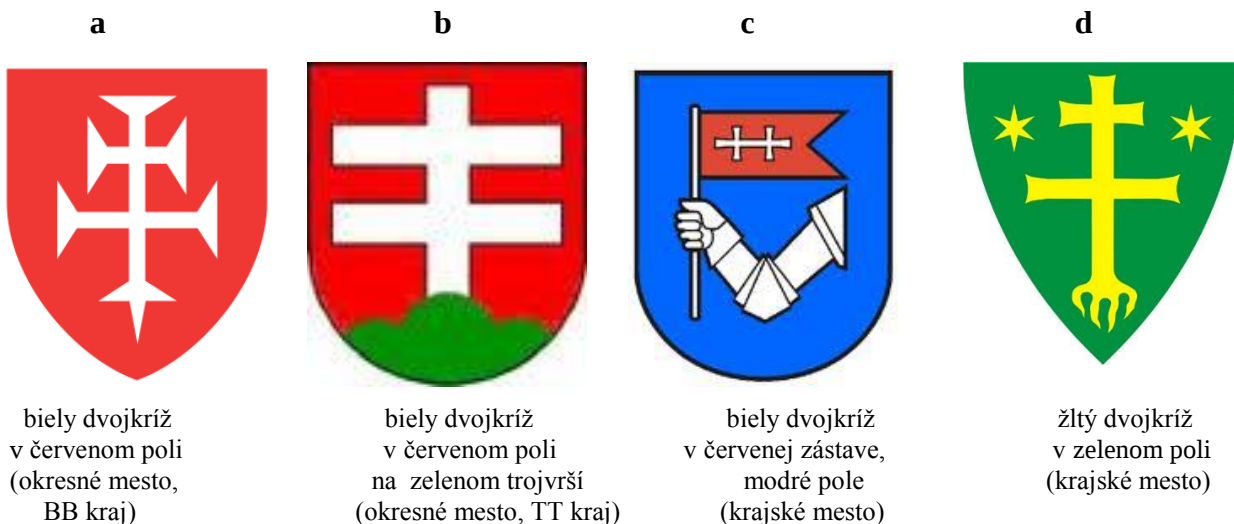
19. Patrónmi Uhorského kráľovstva sa, podobne ako v ďalších európskych krajinách, stali po vysvätení dvaja uhorskí králi.

- a) Napíšte ich mená.
- b) Ktorý z nich je zobrazený na tejto freske?

20. Vyrástol na dvore byzantského cisára a uhorským kráľom sa stal až po tom, čo sa mu neušiel cisársky trón. Zreformoval a zmodernizoval uhorské kráľovstvo a jeho notár napísal asi najvýznamnejšiu stredovekú kroniku Uhorska.

- a) Ako sa volal tento kráľ?
- b) Pod akým názvom poznáme spomínanú kroniku?

21. Viaceré mestá na Slovensku majú vo svojom erbe dvojkríž. Určte, ktorým mestám na Slovensku, patrie erby na obrázkoch.

22. V roku 1238 získalo jedno slovenské mesto od uhorského panovníka výsadnú listinu.

- a) Ktoré mesto to bolo?
- b) Ako sa volal panovník, ktorý tieto výsady mestu udelil?
- c) Ako sa nazývala výsadná listina cudzím slovom?
- d) Pred tatárskym vpádom získali výsady ešte ďalšie tri mestá na Slovensku. Ktoré to boli?

23. Prečítajte si nasledujúci text a nájdite v ňom štyri chybné informácie. Napíšte správne slová, ktoré do textu patria. Zvýraznené slová v texte sú správne a nemožno ich meniť.

V roku **1241** v bitke pri rieke **Slaná** Turci rozdrvili uhorské vojsko. Porážka bola taká strašná, že sa v krajine nenašla nijaká sila, ktorá by sa im postavila na odpor. Aj sám kráľ Ondrej II. sa ledva zachránil útekem do Krakova. Z hradnej posádky tam posilnil svoju družinu a pokračoval v úteku. Nakoniec sa zachránil až na pobreží pri Iónskych ostrovoch.

24. Prečítajte si úryvok z dobového dokumentu a odpovedzte na nasledujúce otázky.

Keď kráľ 17. apríla v stredu po Veľkej noci roku pána 1330 obedoval vo svojej vile pod kráľovským hradom spolu s kráľovnou i dvoma synmi, znenazdajky pristúpil Felicián Zach ku kráľovskému stolu, vytasil veľmi ostrý meč, vrhol sa ako besný pes na kráľa a jeho rodinu a nelútostne ich chcel prebodnúť... pomocný čašník kráľovnej Potok Ján sa však vrhol na Feliciána a čakanom mu silne zaťal medzi krk a lopatku a povalil ho na zem. Nato sa dverami nahrnuli kráľovskí vojaci a naničhodníka zmasakrovali ako obludu. Jeho hlavu poslali do bývalého kráľovského mesta, ruky a nohy poodnášali do iných miest...

- a) Ako sa volal kráľ, na ktorého zaútočil atentátnik?
- b) V ktorom meste došlo k útoku na kráľa?
- c) Jeden člen kráľovskej rodiny prišiel po útoku Feliciána Zacha o štyri prsty. Ktorý to bol?
- d) Do ktorého mesta (kráľovského za posledných Arpádovcov) poslali Feliciánovu hlavu?

25. V nasledujúcich riadkoch sa predstavujú osobnosti uhorských dejín, medzi ktorými však nenájdete ani jedného kráľa. Pomocou indícií v texte zistíte ich mená.

- a) Slúžil som vo vojskách niekoľkých kráľov ako veliteľ, najväčšie víťazstvo som dosiahol v bitke pri Lučenci proti Jánovi Huňadymu. Pochádzal som z Českého kráľovstva.
- b) Patril som do rádu benediktínov, pobýval som ako pustovník v Skalke pri Trenčíne. Tu som aj zomrel násilnou smrťou – zavraždili ma zbojníci. Neskôr som bol vyhlásený za svätého.
- c) Bol som silným šľachticom, ktorý ovládal veľkú časť severného Uhorska. Neskôr ma prezývali „pán Váhu a Tatier“, získal som hodnosť kráľovského taverníka a palatína, ale v skutočnosti som vo svojich dŕžavách vládol neobmedzenou mocou.
- d) Bol som matematikom a astronómom, pochádzal som z Nemecka. Pôsobil som na niekoľkých univerzitách, aj na univerzite v Bratislave. Známejšie je moje latinské meno.

26. Prečítajte si nasledujúci text a odpovedzte na otázky.

„Ja, z Božej milosti1.... arcibiskup ostrihomský, prímas Uhorska, pozdravujem rozumných mužov mesta2..... . Z vôle nášho pána kráľa3..... bola zriadená v meste vysoká škola4..... . V krátkom čase tiež prídu aj profesori, ktorých som poslal získať, sčasti z Talianska, sčasti z Francúzska, nedovoľte, aby im niekto robil ťažkosti... Dané v Ostrihome v sobotu po sviatku Rozoslania apoštolov roku 1467.“

- a) Namiesto č. 1 doplňte meno arcibiskupa.
- b) Namiesto č. 2 doplňte mesto.
- c) Namiesto č. 3 doplňte meno kráľa.
- d) Namiesto č. 4 doplňte názov vysokej školy.

Autori: PhDr. Anna Mydlová, Mgr. Štefan Podolinský, Mgr. Judita Poliačiková,
Mgr. Ľubomír Staňo

Recenzent: PhDr. Daniela Kodajová

Vydal: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, 2011

© Slovenská komisia Dejepisnej olympiády